

บทที่ 7

สรุปวิเคราะห์ และข้อเสนอแนะ

ในบทนี้จะเป็นการนำเสนอข้อสรุปและการวิเคราะห์ผลการศึกษาที่ได้นำเสนอจากบทที่ 4 ถึงบทที่ 6 ให้ออกมาเป็นภาพรวมของกรณีศึกษาในประเด็นที่ตั้งไว้ตามวัตถุประสงค์เป็นต้นว่าระบบของการจ้างงาน สภาพการจ้าง สภาพการทำงาน และผลกระทบที่มีต่อสตรีผู้รับงานไปทำที่บ้าน ตลอดจนเปรียบเทียบผลดีผลเสียเพื่อเป็นแนวทางไปสู่ข้อเสนอแนะต่อการดำเนินนโยบายต่อไป

1. สรุปภาพรวมของกรณีศึกษา

1.1 ระบบการจ้างงาน

จากข้อมูลที่ได้จากการศึกษา พบว่า เส้นทางการจ้างงานแต่ละประเภทเข้าสู่หมู่บ้านตลอดจนขั้นตอนหรือวิธีการจ้างงานแตกต่างกันออกไป ตามแหล่งที่มาของงาน 3 ประเภท คือ

1.1.1 โรงงานที่ไม่ได้ตั้งในหมู่บ้าน

1.1.2 โรงงานเข้ามาตั้งในหมู่บ้าน

1.1.3 เป็นงานที่เกิดจากการพัฒนาและขยายธุรกิจในชุมชน

1.1.1 กรณีโรงงานไม่ได้ตั้งในหมู่บ้าน (เย็บเสื้อผ้าสำเร็จรูป ดอกไม้ประดิษฐ์ เย็บชิ้นส่วนรองเท้า เย็บชุดฟอร์มให้โรงงาน)

1.1.1.1 กระบวนการติดต่อ การจ้างงานมาลงสู่หมู่บ้านจะแบ่งออกเป็น 3 ลักษณะ คือ

 ลักษณะที่ 1 ผู้ประกอบการหรือผู้ว่าจ้าง ส่งงานผ่านหัวหน้าสายหรือหัวหน้างานที่รู้จักหรือเคยทำงานในโรงงานมาก่อน เช่น ดอกไม้ประดิษฐ์ เย็บชิ้นส่วนรองเท้า เมื่อโรงงานมีการขยายงานโดยต้องการใช้แรงงานในชุมชน ผู้ประกอบการก็จะสอบถามหรือติดต่อคนกลุ่มนี้ก่อนเพื่อเป็นตัวกลางจัดหาสมาชิกที่ต้องการรับงานไปทำที่บ้าน เมื่อได้คนแล้วทางโรงงานก็จะส่งพนักงานไปสอนหรือแนะนำในหมู่บ้าน

ลักษณะที่ 2 กลุ่มแม่บ้านที่สนใจจะช่วยเหลือแม่บ้านในกลุ่มให้มีรายได้ หัวหน้ากลุ่มจึงได้ขอความช่วยเหลือจากหน่วยงานรัฐที่เกี่ยวข้องช่วยเหลือโดยหางานและให้ความรู้ฝึกอบรมเพิ่มทักษะในการทำงาน

ลักษณะที่ 3 ชาวบ้านเข้าไปติดต่อหางานจากโรงงานเองคนกลุ่มนี้จะมีความสามารถและชำนาญงานประเภทนั้นๆ อยู่แล้ว และหลังจากนั้นก็จะมีคนสนใจเข้าร่วมทำงานด้วย ส่วนมากจะเริ่มที่ญาติพี่น้อง แล้วก็ขยายไปถึงเพื่อนบ้านที่รู้จักคุ้นเคย

1.1.1.2 การแจกจ่ายงานให้กับผู้รับจ้าง ถ้ากรณีที่เป็นกลุ่มใหญ่มีสมาชิกมาก หัวหน้าสายจะเป็นผู้พิจารณาจัดระดับของสมาชิก โดยดูว่าใครที่ทำงานดี รับงานไปทำอย่างสม่ำเสมอ ตรงต่อเวลา และไม่เลือกงาน หรือใครที่ทำบ้างไม่ทำบ้าง ทำแค่เป็นงานอดิเรก เมื่อรับงานเข้ามาถ้าหากมีจำนวนน้อยก็จะให้งานคนกลุ่มแรกๆ ที่ทำงานดีและไม่เลือกงานก่อน ดังนั้นจะพบว่าบางคนจะมีงานทำสม่ำเสมอ รายได้ประจำจะมากหรือน้อยขึ้นอยู่กับปริมาณของงาน และความยากง่ายของงาน ส่วนบางคนก็จะมีงานบ้างไม่มีงานบ้าง แล้วแต่หัวหน้าสายจะนำงานมาให้ และบางคนจะเลือกเฉพาะงานที่มีค่าตอบแทนสูง ส่วนกลุ่มเล็กๆ มีสมาชิกไม่มากนักจะไม่ค่อยมีปัญหาเพราะหัวหน้าสายจะพยายามจ่ายงานเท่าๆ กัน จากข้อมูลข้างต้นจะเห็นได้ว่าการแจกจ่ายงานขึ้นอยู่กับพิจารณาและตัดสินใจของหัวหน้าสายเป็นหลัก

1.1.1.3 สำหรับขั้นตอนในการรับเงินค่าจ้างนั้น เมื่อสมาชิกนำงานมาส่งที่หัวหน้าสายตามที่กำหนด หัวหน้าสายจะรวบรวมนำไปส่งที่โรงงาน โดยมีบัญชีรายละเอียดของแต่ละคนว่าใครทำชิ้นไหน จำนวนกี่ชิ้น ราคาเท่าไร เพราะจะได้ทราบว่าถ้าชิ้นไหนมีปัญหาหรือตรวจคุณภาพไม่ผ่านไม่ตรงตามสเปกที่กำหนดก็จะถูกส่งกลับไปแก้ไข หรือบางอย่างแก้ไขไม่ได้ก็จะถูกหักเป็นรายชิ้นในราคาต้นทุนการผลิต และหลังจากนั้นหัวหน้าสายหรือหัวหน้ากลุ่มก็จะได้รับเงินจากผู้ว่าจ้างแล้วนำมาจ่ายให้กับสมาชิกต่อไป

1.1.2 กรณีที่โรงงานเข้ามาตั้งในหมู่บ้าน

เจ้าของโรงงานจะเป็นผู้ติดต่อกับบุคคลที่รู้จักในพื้นที่ ตั้งแต่หาที่ดินให้เขาทำโรงงาน และหาสมาชิกที่สนใจจะทำงาน สำหรับคนที่สนใจจะรับงานไปทำที่บ้านครั้งแรก โรงงานจะมีคนฝึกให้ทำประมาณ 1 อาทิตย์ แต่โดยเฉลี่ยแล้วแต่ละคนใช้เวลาประมาณ 2-4 วัน ก็สามารถทำได้ ส่วนรุ่นหลังๆ จะฝึกโดยหัดทำกับคนที่รู้จัก เมื่อทำเป็นแล้วก็ไปสมัครที่บริษัท โดยไม่ได้ทำสัญญาด้วยลายลักษณ์อักษรจะใช้วิธีตกลงด้วยวาจา โรงงานจะนำวัสดุอุปกรณ์มาลงให้ที่บ้าน พร้อมทำบัญชีวัสดุว่ารับอะไรมาบ้าง เมื่อทำงานเสร็จทางโรงงานจะมีเจ้าหน้าที่มารับ พร้อมทั้งส่งงานในงวดต่อไปถึงที่บ้าน

การตรวจนับคุณภาพงานจะตรวจนับ ณ บ้านผู้รับงาน ชิ้นส่วนไหนที่ไม่ผ่านเพราะมีตำหนิหรือขนาดไม่ได้ตามต้องการก็จะส่งคืนให้กับผู้ทำ โดยไม่ได้หักค่าเสียหายใดๆ พร้อมทั้งบันทึกรายละเอียดของแต่ละคนว่าเป็นงานประเภทใด จำนวนเท่าไร การจ่ายเงินนั้นโรงงานจะมีผู้แทนจากโรงงานมาจ่ายให้กับสมาชิกโดยตรง

1.1.3 กรณีเป็นงานที่เกิดจากการพัฒนา และขยายธุรกิจภายในชุมชน

งานประเภทนี้เป็นงานที่ผู้ประกอบการหรือเจ้าของโรงงานเป็นคนในชุมชนนั้นๆ ซึ่งจะคุ้นเคยหรือรู้จักกับเพื่อนบ้านอยู่แล้ว เดิมจะเริ่มจากเป็นกิจกรรมเล็กๆ ที่ตัวเองหรือคนในครอบครัวช่วยกันทำ ต่อมาก็จะขยายให้ใหญ่ขึ้น ซึ่งจะเป็นลักษณะโรงงานเล็กๆ ในหมู่บ้าน ครั้งแรกที่เริ่มขยายงาน เจ้าของโรงงานจะเป็นผู้ติดต่อหรือสอบถามชักชวนเพื่อนบ้านที่สนใจจะทำงานด้วยตัวเอง ต่อมาเมื่อธุรกิจเริ่มได้รับความสนใจมากขึ้นซึ่งอาจจะเป็นการเล่าหรือบอกกล่าวจากคนที่ทำอยู่แล้ว จึงทำให้คนสนใจและไปติดต่อขอรับงานกับเจ้าของโรงงานเอง ดังนั้นความสัมพันธ์ระหว่างผู้จ้างและผู้ถูกจ้างจะสัมพันธ์กันโดยตรงโดยไม่ต้องผ่านคนกลาง การทำงานก็ไม่จำเป็นต้องทำสัญญาใดๆ จะตกลงด้วยวาจา แต่สำหรับเรื่องการจัดหาวัสดุอุปกรณ์นั้น แต่ละแห่งจะแตกต่างกันไป รวมทั้งการรับ-ส่ง ซึ่งสรุปได้ดังนี้

- การทอผ้าไหมมัดหมี่ ส่วนมากจะเลือกคนที่ทอผ้าเป็น และมีอุปกรณ์พร้อมอยู่แล้ว เพราะเจ้าของจะไม่ได้ให้อุปกรณ์ในการผลิต แต่ถ้าคนที่สนใจไม่มีอุปกรณ์จะต้องลงทุนซื้อเอง สำหรับการรับ-ส่งงานนั้น เจ้าของหรือผู้จ้างส่วนมากจะเป็นผู้มารับและส่งด้วยตัวเอง คือจะเดินเก็บตามบ้านเพราะถ้าทอครบชุด (4 เมตร) ก็จะตัดแล้วนำส่งตลาดหรือลูกค้าได้เลย ส่วนเงินค่าจ้างแล้วแต่ตกลง ถ้าจำเป็นก็รับก่อนได้หรือรับเมื่อผ้าถูกตัดแต่ละครั้ง หรือรอรับครั้งเดียวเมื่อทอผ้าหมดก็แล้ว

- การทอผ้าไหมพื้น (ทอผ้าสีเดียวทั้งก็) อุปกรณ์ต่างๆ เจ้าของโรงงานจะเป็นผู้จัดหาให้ทั้งหมด ผู้รับจ้างจะเป็นผู้ไปรับวัสดุสำหรับทอ และส่งผ้าไหมด้วยตัวเอง เดือนหนึ่งประมาณ 2 ครั้ง เมื่อนำผ้าไหมไปส่งผู้ว่าจ้างจะตรวจนับจำนวนที่ทอได้และตรวจคุณภาพเมื่อเรียบร้อยแล้วก็จะรับเงินได้ในวันนั้นและรับวัสดุสำหรับทอในงวดต่อไป

- การยัดนุ่นที่นอน-หมอน สำหรับอุปกรณ์ในการผลิตจะไม่มีอะไรมากนัก จะมีไม้สำหรับกระทุ้งนุ่นให้แน่น เข็ม และผ้าปิดปากปิดจมูกกันฝุ่น ผู้รับจ้างจะจัดหาเอง ส่วนนุ่นและด้ายเจ้าของโรงงานจะเป็นผู้จัดหาให้ สำหรับสถานที่ทำงานจะมี 2 แห่ง คือ โรงงาน และที่บ้าน ช่วงเช้าจะไปยัดนุ่นที่โรงงาน ต่างคนต่างยัดนุ่นสำหรับที่ตัวเองจะทำ แล้วนำไปเย็บขอบ (ยกขอบ) ที่บ้านและจะนำไปส่งในเช้าของวันต่อไป แล้วก็ยัดนุ่นในส่วนที่จะทำกลับมาด้วย ซึ่งจะทำให้ลักษณะนี้หมุนเวียนกันไปปกติจะทำทุกวัน แต่จะหยุดเมื่อโรงงานไม่มีนุ่น ส่วนการรับเงินสามารถตกลงกับผู้ว่าจ้างได้ว่าถ้ามีความจำเป็นขอรับเงินล่วงหน้าได้หรือจะรับเป็นรายสัปดาห์หรือรายเดือนก็ได้

1.2 สภาพการจ้างงาน

ผู้รับงานไปทำที่บ้านจะได้รับค่าตอบแทนหรือค่าจ้างเป็นรายชิ้น รายได้ที่ได้รับจะมากหรือน้อยขึ้นอยู่กับปัจจัยหลายอย่าง ดังต่อไปนี้

1.2.1 ความขยัน ความอดทน คนกลุ่มนี้จะมีความกระตือรือร้นที่จะทำงาน บางคนตื่นแต่เช้าประมาณตีห้าเพื่อทำงานที่รับมา และจะทำไปถึง 10 โมงเช้า ก็จะหยุดเพื่อไปทำงานบ้าน เมื่อเสร็จกิจธุระแล้วก็จะรีบมาทำงานที่รับจ้างและในช่วงดังกล่าวถ้าหิวหรือเหนื่อยก็จะหยุดพักและเมื่อกินอาหารเย็นเรียบร้อยแล้วก็จะทำต่อตอนกลางคืนด้วย โดยทำงานไปด้วยดูทีวีไปด้วยจนถึง 4-5 ทุ่มถึงจะนอน แต่ถ้างานเร่งก็จะทำจนถึงตี 1 ตี 2 คนกลุ่มนี้จะจัดระบบการทำงานให้กับตัวเองเป็นอย่างดี และมีความสุขในการทำงาน ส่วนค่าตอบแทนที่ได้รับจะมากกว่าคนอื่น ๆ ที่ทำงานเดียวกัน และเมื่อมีการสอบถามส่วนมากคนในกลุ่มพวกนี้จะไม่ค่อยมีภาระครอบครัว เช่น ลูกๆ โตหมดแล้ว ช่วยเหลือตัวเองได้ หรือเป็นหม้ายสามีเสียชีวิต จึงมีเวลาที่จะทำงานที่รับมามากขึ้นโดยเฉลี่ยแล้วประมาณ 12-14 ชั่วโมง แล้วแต่ประเภทของงาน แต่ก็มียางบางประเภท ถึงแม้จะขยันทำเหมือนงานอื่นรายได้ก็ยังต่ำอยู่ เพราะค่าจ้างต่ำมากทำงานเต็มที่ประมาณ 10-14 ชั่วโมงแต่ชาวบ้านยังทำเพราะไม่มีอาชีพอื่นในหมู่บ้าน และก็ไม่อยากไปทำงานที่อื่น

1.2.2 ปริมาณงานที่เข้ามาอย่างสม่ำเสมอ

เนื่องจากไม่มีสัญญาหรือเงื่อนไขใดๆ ระหว่างผู้จ้างและผู้ถูกจ้าง ฉะนั้นนายจ้างไม่จำเป็นต้องรับผิดชอบที่จะหางานมาป้อนสม่ำเสมอ บางครั้งได้รับงานน้อยชิ้นการกระจายไม่ทั่วถึงหรือบางครั้งได้งานที่เย็บง่าย ๆ ค่าจ้างราคาถูกคนไม่ค่อยสนใจ ยกเว้นคนที่ไม่มีรายได้อื่นมาจุนเจือครอบครัว งานอะไรก็รับได้หมด ฉะนั้นคนกลุ่มนี้อาจจะมีงานทำอยู่เสมอแต่รายได้จะมาน้อยก็ขึ้นอยู่กับประเภทของงานที่ได้รับ

1.2.3 เป้าหมายของผู้ทำทำแค่นี้เป็นงานอดิเรก เป็นรายได้เสริมหรือเป็นรายได้หลักส่วนหนึ่งของครอบครัว

เนื่องจากข้อจำกัดของแต่ละคนและความจำเป็นด้านเศรษฐกิจในแต่ละครอบครัวต่างกัน ดังนั้นแม้ว่าจะเป็นงานประเภทเดียวกัน แต่ลักษณะการรับงานและจำนวนก็แตกต่างกัน บางคนทำแค่นี้เป็นงานอดิเรกก็จะรับน้อยจะเริ่มทำงานเมื่อเสร็จสิ้นภาระงานบ้าน ป่วยๆ ก็เลิกทำวันไหนมีธุระก็จะหยุดทำไม่รีบร้อน กลุ่มนี้จะได้รับค่าจ้างไม่มากนัก แต่ก็พอใจที่จะทำเพราะดีกว่าอยู่บ้านเฉยๆ ส่วนคนที่ทำเป็นอาชีพหลักซึ่งส่วนมากสมาชิกในครอบครัวก็จะช่วยกันโดยมีแม่บ้านเป็นตัวหลัก หรือบางครอบครัวพ่อบ้านและลูกๆ จะช่วยกันรับผิดชอบงานบ้าน เพื่อให้แม่บ้านมีเวลาทำงานได้เต็มที่ จึงทำให้มีรายได้สูง

1.2.4 ความยากง่ายของงาน

งานบางอย่างไม่ต้องใช้ทักษะ หรือไม่ต้องมีทักษะก็ทำได้ เด็ก คนพิการ หรือคนแก่ก็ทำได้ งานประเภทนี้ค่าจ้างต่อชิ้นต่ำถึงแม้จะขยันทำงานหลายชั่วโมง รายได้ที่ได้รับก็เป็นเพียงรายได้เสริมเล็กน้อยไม่สามารถเลี้ยงชีพได้

1.2.5 คุณภาพของงาน

งานบางอย่างต้องใช้ทักษะหรือความชำนาญ เช่น งานทอผ้าไหม งานเย็บชุดฟอร์มของโรงงาน ซึ่งผู้จ้างจะมีบัญชีรายชื่อของบุคคลที่ทำงานให้กับตัวเอง โดยจะจัดกลุ่มหรือระดับคนทำงาน เมื่อมีงานเข้ามาคนกลุ่มนี้จะถูกเลือกให้ทำงานก่อน ที่เหลือก็จะกระจายให้กับกลุ่มรองๆ ลงมา

1.2.6 ด้านสุขภาพ

บางคนมีข้อจำกัดด้านสุขภาพ เช่น นั่งนานๆ ทำให้ขาชา ปวดหลัง บางคนไม่สามารถทำงานตอนกลางคืนได้เพราะตามองไม่ค่อยเห็น เช่น งานเย็บผ้าทำได้เฉพาะตอนกลางวัน หรือการทอผ้าไหมซึ่งจะต้องนั่งกับที่นานๆ ทำให้ปวดหลังและตาลาย ซึ่งในปัจจุบันงานประเภทนี้มีคนเลิกทำไปมากเพราะมีผลต่อสุขภาพ อีกทั้งได้ค่าแรงต่ำ ด้วยข้อจำกัดดังกล่าวจึงทำให้ทำงานได้ไม่เต็มที่ ดังนั้นรายได้ที่ได้รับต่อเดือนจึงน้อยกว่าคนอื่น

1.3 สภาพการทำงาน

เนื่องจากงานรับช่วงมาทำที่บ้านเป็นงานที่ได้รับค่าจ้างตามจำนวนชิ้นที่ทำได้ในราคาที่ตกลง ดังนั้นทุกคนที่รับงานส่วนมากก็จะพยายามทำงานอย่างเต็มที่เพื่อให้ได้รับค่าจ้างที่สูง อัตราการทำงานในแต่ละวันจึงค่อนข้างสูง โดยเฉลี่ยแล้วประมาณ 11 ชั่วโมงต่อวัน และประมาณ 26-28 วันต่อเดือน ซึ่งนับว่าเป็นการทำงานที่ใช้เวลานาน ส่งผลกระทบต่อสุขภาพ แต่อย่างไรก็ตามจากการที่ได้สัมภาษณ์ พบว่า ส่วนมากจะให้ความสำคัญด้านสุขภาพน้อยมาก เพราะเมื่อรับงานมาแล้วจะต้องเร่งมือให้งานเสร็จทันเวลาที่กำหนดและเพื่อให้ได้ปริมาณมาก เหนื่อยหรือไม่สบายก็จะหยุดพักชั่วคราวส่วนมากไม่ค่อยไปหาหมอ เพราะอาการที่ปรากฏจะไม่รุนแรงพักสักครู่ก็จะหาย หรือบางครั้งก็ซื้อยาแก้ปวดตามร้านขายยามากิน งานบางอย่างผู้รับจ้างแพ้มากหัวหน้าสายก็จะต่อรองกับเจ้าของกิจการไม่รับมาอีก ส่วนอุบัติเหตุที่เกิดจากการทำงานไม่ค่อยมีเพราะส่วนมากจะใช้เครื่องมือและอุปกรณ์ที่คุ้นเคยอยู่แล้ว ซึ่งจะไม่ใช้เครื่องมือที่เสี่ยงหรือมีอันตราย นอกจากอุปกรณ์ที่ใช้ไฟฟ้าซึ่งก็เคยมีคนถูกไฟดูดแต่ก็ไม่รุนแรงพักสักครู่ก็ทำงานต่อไป

สำหรับสถานที่ทำงานทั่วไปส่วนมากจะใช้บริเวณใต้ถุนบ้าน กรณีที่บ้านยกพื้นสูงหรือถ้าบ้าน 2 ชั้น ก็จะใช้ชั้นล่างของบ้านเป็นที่ทำงาน ทำให้ผู้ทำงานสะดวกสบายไม่ต้องกังวลเป็นห่วงเรื่องการดูแลบ้าน เหนื่อยเมื่อไหร่ก็พัก ถ้างานบางประเภทไม่ต้องใช้พื้นที่มากนักและอุปกรณ์ต่างๆ

ก็ขนย้ายได้สะดวก ก็จะมีการจับกลุ่มทำงานด้วยกันกับเพื่อนบ้านที่อยู่ใกล้เคียงกันคุยไปด้วยทำงานไปด้วย ทำให้รู้สึกเพลินในการทำงาน งานบางประเภทจะต้องมาทำที่บ้านหัวหน้าสายเพราะอุปกรณ์และเครื่องมือในการทำงานจะตั้งไว้ที่บ้านหัวหน้ากลุ่มหรือหัวหน้าสาย ซึ่งอยู่ในหมู่บ้าน สภาพการทำงานก็ไม่ต่างจากกลุ่มที่ไปทำที่บ้านเพราะไม่ได้กำหนดเวลา เพียงแต่ใช้สถานที่เท่านั้น ดังนั้นกลุ่มนี้ก็จะทำงานบ้านให้เรียบร้อยก่อนหรือถ้ามีธุรกิจไปทำธุระก่อน และอยากจะหยุดพักเมื่อไหร่ก็ได้ เหมือนกับกลุ่มที่รับงานไปทำที่บ้าน

สำหรับวันพักผ่อนนั้นส่วนใหญ่จะไม่มีกำหนดว่าจะหยุดในวันไหนแน่นอน หรือในแต่ละสัปดาห์แต่ละเดือนจะหยุดกี่วัน เนื่องจากเป็นงานอิสระสามารถกำหนดวัน ระยะเวลาในการทำงานเองได้ ดังนั้นลักษณะการหยุดทำงานหรือหยุดพักผ่อนนั้น ก็จะต่างกันออกไป ดังนี้

- หยุดไปร่วมทำบุญในเทศกาลต่างๆ หรือหยุดเพื่อร่วมทำกิจกรรมต่างๆ ในชุมชน
- ถ้ามีกิจธุระก็จะหยุดไปทำธุระก่อน
- หยุดเพราะรองาน ซึ่งในแต่ละเดือนจะหยุดในลักษณะนี้ เช่น งานยัดนุ่น ถ้าไม่มีนุ่นก็จะหยุด หรืองานเย็บรองเท้า ซึ่งบางช่วง เช่น ฤดูฝน เทศกาลตรุษจีน ตรุษสงกรานต์ ก็จะไม่ค่อยมีงานเข้ามา

ตารางสรุปสภาพการจ้างงานและสภาพการทำงานในแต่ละประเภทที่รับไปทำที่บ้าน

ลำดับ	ชื่อกิจกรรม	สถานที่	อายุ	ชั่วโมง	วัน	รายได้
1.	ทอผ้าไหมมัดหมี่	บ.หนองบัวเย็น ต.นาข่า อ.มัญจาคีรี จ.ขอนแก่น	21-56	6-12.5	15-20	2,000-4,500
2.	งานยัดนุ่นที่นอน	บ.โคก ต.บ้านโคก กิ่งอ.โคกโพธิ์ชัย จ.ขอนแก่น	32-69	7-15	15-20	2,000-4,200
3.	เย็บเสื้อสำเร็จรูป	บ.เชียงแหว ต.เชียงแหว อ.กุมภวาปี จ.อุดรธานี	16-57	8-15	25-28	600-6,000
4.	งานเข้าซ้อดอกไม้ประดิษฐ์	บ.หนองวัวซอ ต.หนองวัวซอ อ.หนองวัวซอ จ.อุดรธานี	25-77	5-14	26	200-2,000
5.	งานอัดกลีบดอกไม้ประดิษฐ์	บ.ดงสระพัง ต.กุดสระ อ.เมือง จ.อุดรธานี	23-67	6-15	26	2,000-4,000
6.	งานทำชิ้นส่วนรองเท้า	บ.โพนยอ ต.หนองหาน อ.หนองหาน จ.อุดรธานี	16-52	7-16	27	1,000-10,000
7.	เย็บชุดฟอร์มให้โรงงาน	บ.หนองตะไก้ ต.หนองตะไก้ อ.หนองบุญนาค จ.นครราชสีมา	23-42	5-13	20	2,000-6,000

ลำดับ	ชื่อกิจกรรม	สถานที่	อายุ	ชั่วโมง	วัน	รายได้
8.	งานทอดผ้าไหม	บ.โนนแดง ต.ภูหลวง อ.ปักธงชัย จ.นครราชสีมา	22-50	6-10	28	1,000-2,500
9.	งานทำไหมไฟ ญี่ปุ่น	บ.ปรางค์ ต.บ้านปรางค์ อ.คง จ.นครราชสีมา	23-51	7-14	28	2,000-10,000

จากการศึกษาพบว่าผู้หญิงที่รับงานมาทำที่บ้าน ส่วนใหญ่เป็นผู้ที่มีครอบครัวแล้ว จากตารางจะเห็นช่วงอายุอยู่ระหว่าง 16 ปี ถึง 77 ปี มีชั่วโมงการทำงานจาก 5 ชั่วโมง ถึง 16 ชั่วโมง และในรอบ 30 วัน จะทำงานในช่วง 15 วัน ถึง 28 วัน และมีรายได้ในช่วง 200 บาท ถึง 10,000 บาท ความแตกต่างเหล่านี้ปัจจัยหนึ่งที่น่าให้ความสนใจคือ สถานภาพสมรสที่มีผลต่อภาระงานบ้านการดูแลลูกและคนในครอบครัว หากเป็นคนโสดไม่มีภาระครอบครัวมากก็จะสามารถใช้เวลาในการทำงานมาก รายได้ก็จะสูงตาม เป็นต้น

2. ข้อดีและข้อเสียของการจ้างงานนอกระบบในรูปของการรับงานไปทำที่บ้าน

จากกรณีศึกษาการจ้างงานนอกระบบในรูปของการรับงานไปทำที่บ้าน ที่ได้นำเสนอโดยละเอียดข้างต้น จะเห็นว่าการจ้างงานนอกระบบได้ก่อให้เกิดทั้งผลดีและผลเสียต่อผู้รับงานไปทำที่บ้านและชุมชน ซึ่งสามารถวิเคราะห์ถึงผลดีและผลเสียได้ดังนี้

2.1 ข้อดีของการจ้างงานนอกระบบในรูปของการรับงานไปทำที่บ้าน

2.1.1 กระจายการจ้างงานและกระจายรายได้ไปสู่ชนบท เป็นที่ทราบกันดีว่าโดยทั่วไปชาวชนบทมีฐานะยากจนและว่างงาน ในช่วงว่างจากการทำนาหรือทำไร่ชาวชนบทจึงมักอพยพเข้ามาหางานทำในเมืองหรือในกรุงเทพฯ เป็นจำนวนมาก ทั้งนี้ก็เพื่อแสวงหารายได้ไปเลี้ยงครอบครัว การอพยพย้ายถิ่นก่อให้เกิดผลกระทบต่อครอบครัวของผู้อพยพย้ายถิ่นเอง โดยเฉพาะในเรื่องการดูแลเด็กที่พ่อแม่ต้องทิ้งไว้ให้ปู่ย่าตายายหรือญาติพี่น้องเลี้ยงในช่วงที่เข้ามาหางานทำ ผลกระทบต่อเมืองที่เป็นแหล่งจ้างงานหรือกรุงเทพฯ ก็เป็นที่ประจักษ์ว่ามีมากมายหลายด้าน เช่น การเกิดชุมชนแออัด ความไม่เพียงพอของบริการสาธารณะ ปัญหาสิ่งแวดล้อม เป็นต้น การจ้างงานนอกระบบในรูปของการรับงานไปทำที่บ้านได้มีส่วนช่วยให้ชาวชนบทมีงานทำในช่วงว่างจากการทำไร่ทำนาหรือมีงานทำตลอดทั้งปี ซึ่งหมายถึงการมีรายได้ที่จะมาเลี้ยงครอบครัวได้อย่างสม่ำเสมอ ที่สำคัญคือชาวชนบทไม่ต้องอพยพย้ายถิ่นทั้งครอบครัวไปหางานทำที่อื่น สามารถนั่งทำงานอยู่กับบ้านหรือภายในชุมชนซึ่งทำให้มีเวลาอยู่กับครอบครัวและได้เลี้ยงดูลูกไปด้วย อีกทั้งการทำงานที่บ้านสามารถควบคุมค่าใช้จ่ายและประหยัดค่าใช้จ่ายบางส่วนได้ เช่น ค่าเช่าบ้าน ค่ารถ ค่าอาหาร จึงทำให้สามารถมีเงินเก็บได้มากกว่าไปทำที่อื่น ดังนั้นจึงเห็นได้ว่าการจ้างงานนอก

ระบบเป็นกลไกสำคัญในการกระจายงาน กระจายรายได้ และลดการอพยพย้ายถิ่นของ
ชาวชนบทเข้าสู่เมืองได้ในระดับหนึ่ง

2.1.2 กระตุ้นให้เกิดการพัฒนาฝีมือแรงงาน ในการจ้างงานนอกระบบในรูปของ
การรับงานไปทำที่บ้านนี้ ผู้ว่าจ้างเป็นเจ้าของกิจการที่ทำการผลิตเพื่อสนองความต้องการของ
ตลาดทั้งภายในและภายนอกประเทศ สินค้าที่นำมาว่าจ้างให้ชาวบ้านทำอาจเป็นสินค้าที่ต้องใช้
ความชำนาญและทักษะในการทำ ซึ่งชาวบ้านอาจไม่มีทักษะและความชำนาญในการทำงานที่ได้
รับว่าจ้าง เช่น กรณีการทำโคมไฟญี่ปุ่น ตัดเย็บเสื้อผ้า ทำดอกไม้ประดิษฐ์ เป็นต้น ผู้ว่าจ้างจะเป็น
ฝ่ายฝึกทักษะและความชำนาญให้เพื่อให้สามารถทำงานได้หรือหากชาวบ้านมีทักษะและความ
ชำนาญอยู่เป็นพื้นฐานแล้ว เช่น การทอผ้าไหม การยัดนุ่นที่นอน เป็นต้น ก็อาจจำเป็นที่จะต้องมีการ
พัฒนาฝีมือเพื่อให้ได้สินค้าตามที่ผู้ว่าจ้างและตลาดต้องการ จากกรณีศึกษาต่างๆ ที่นำเสนอ
มาข้างต้นจะเห็นว่าการจ้างงานนอกระบบในรูปของการรับงานไปทำที่บ้านมีส่วนสำคัญในการยก
ระดับและพัฒนาฝีมือแรงงานของชาวบ้าน โดยที่ผู้ว่าจ้างเป็นผู้ฝึกอบรมเพื่อสอนทักษะให้ หรือ
การเรียนรู้ทักษะจากเพื่อนบ้านและญาติพี่น้องที่ทำงานเป็นแล้ว เรียกว่า "ชาวบ้านเรียนรู้จาก
ชาวบ้าน" ซึ่งทำให้ชาวบ้านสามารถพัฒนาฝีมือแรงงานและขีดความสามารถของตนได้เพิ่มขึ้น
และช่วยให้โอกาสในการมีงานทำและการมีรายได้มาจุนเจือมีกว้างขวางมากขึ้นไปด้วย

**2.1.3 ช่วยปลูกฝังค่านิยมในการทำงานที่ต้องเน้นในเรื่องคุณภาพและ
มาตรฐานของสินค้าที่ผลิต** เนื่องจากผู้ว่าจ้างกำหนดมาตรฐานและเน้นในเรื่องคุณภาพของ
สินค้าที่ว่าจ้างให้ชาวบ้านทำและมีระบบตรวจสอบ ควบคุม เพื่อให้มั่นใจว่าผลผลิตที่ได้มีคุณภาพ
และถูกต้องตามมาตรฐานที่กำหนด สิ่งนี้นับว่าเป็นผลดีต่อการปลูกฝังค่านิยมในการทำงานให้แก่
ผู้รับงานไปทำที่บ้านที่ต้องเน้นคุณภาพและทำให้ได้ตามมาตรฐานที่กำหนด ผลที่ตามมาก็คือ
สินค้าที่มีคุณภาพและได้มาตรฐานมักได้รับความนิยมในตลาด ซึ่งเป็นผลดีสะท้อนกลับมายังผู้รับ
งานไปทำที่บ้านที่จะได้รับการว่าจ้างอย่างต่อเนื่อง ซึ่งหมายถึงว่าผู้รับงานจะได้รับรายได้อย่างสม่ำเสมอด้วย

หากพิจารณาในภาพกว้างจะเห็นว่าระบบเศรษฐกิจทั้งภายในและระหว่างประเทศมี
การแข่งขันกันสูงมาก ดังนั้นสินค้าที่ผลิตขึ้นจากแรงงานที่มีฝีมือและมีคุณภาพดีได้มาตรฐานย่อม
จะได้รับความนิยมจากผู้ซื้อมากกว่าสินค้าที่มีคุณภาพต่ำกว่าหากขายในราคาเดียวกันหรือใกล้เคียงกัน
ดังนั้นการทำงานที่คำนึงถึงคุณภาพนอกจากเป็นผลดีต่อผู้รับงาน ผู้ว่าจ้าง ผู้บริโภคซึ่ง
จะได้ใช้สินค้าที่มีคุณภาพแล้ว ยังเป็นผลดีต่อการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ในระดับ "รากหญ้า" ของ
สังคมอีกด้วย

2.1.4 ช่วยให้ผู้ที่ขาดแคลนเงินทุนมีโอกาสในการทำงานหารายได้ จากกรณี
ศึกษาที่นำเสนอข้างต้นจะเห็นว่าผู้ว่าจ้างเป็นฝ่ายรับผิดชอบในการลงทุนและการจัดหาอุปกรณ์

สำคัญๆ ในการทำงานให้แก่ผู้รับงาน อย่างไรก็ตามในบางกรณีผู้รับงานอาจต้องหาอุปกรณ์เพิ่มเติมบ้าง ดังนั้นการจ้างงานนอกระบบจึงช่วยให้ชาวบ้านที่ขาดแคลนเงินลงทุน มีโอกาสในการทำงานหารายได้เลี้ยงครอบครัวเพราะผู้ว่าจ้างเป็นผู้ลงทุนและจัดหาอุปกรณ์มาให้เสร็จ ส่วนนี้เองที่ทำให้ผู้รับงานรู้สึกว่าเป็นหนี้บุญคุณผู้ว่าจ้างด้วยซ้ำไปที่หางานมาให้ ให้ตนเองมีรายได้และยังลงทุนรวมทั้งจัดหาอุปกรณ์มาให้อีกด้วย

2.1.5 ชาวบ้านได้ทำงานอยู่กับบ้านและดูแลสมาชิกของครอบครัว ดังได้กล่าวข้างต้นการจ้างงานนอกระบบทำให้ชาวบ้านได้มีงานทำอยู่กับบ้าน ไม่ต้องอพยพไปหางานทำที่อื่นซึ่งช่วยให้สามารถดูแลบุตรและผู้สูงอายุในครอบครัวได้ นับว่าช่วยผ่อนคลายปัญหา "ครอบครัวล่มสลาย" ของภาคชนบทได้ในระดับหนึ่ง คือ คนชราและเด็กไม่ถูกทอดทิ้งในช่วงที่พ่อแม่ของเด็กต้องอพยพไปหางานทำภายนอกหมู่บ้าน นอกจากนี้ผู้รับช่วงมาทำที่บ้านส่วนมากเป็นผู้หญิง หลายคนที่เคยทำงานรับเหมาก่อสร้างซึ่งต้องทำงานหนัก และบางครั้งต้องทำกลางแดดหรือไปทำงานในโรงงานอุตสาหกรรมที่มีเครื่องจักรและเสียงอันตราย ดังนั้นเมื่อมารับงานรับช่วงจึงรู้สึกพอใจสุขภาพจิตดีกว่างานเดิม เพราะได้ทำงานในร่มเป็นงานที่ไม่ต้องใช้เทคโนโลยีสูง ส่วนมากจะเป็นอุปกรณ์ที่คุ้นเคยหรือเรียนรู้ได้ง่ายหรืองานบางอย่างก็สอดคล้องกับวิถีชีวิตเป็นงานที่ได้รับการฝึกหรือถ่ายทอดมาจากบรรพบุรุษที่เคยทำมาก่อนอยู่แล้ว ฉะนั้นการเรียนรู้และการฝึกเพื่อเพิ่มทักษะจึงสามารถเรียนรู้ได้ง่ายและรวดเร็ว

2.1.6 ช่วยในระบบเศรษฐกิจของชุมชนมีการขยายตัว เนื่องจากผู้รับงานมาทำที่บ้านมีรายได้มาจับจ่ายใช้สอยซื้อหาสินค้าเครื่องอุปโภคบริโภคจากร้านค้าในหมู่บ้าน มีเงินไหลเวียนในระบบเศรษฐกิจของหมู่บ้านมากขึ้น ซึ่งส่งผลให้เกิดการขยายตัวของระบบเศรษฐกิจชุมชนที่กว้างขวางมากขึ้นด้วย

2.1.7 ช่วยให้มีวินัยมากขึ้น กลุ่มที่ทำงานส่วนมากจะเป็นแม่บ้าน ซึ่งจะต้องรับผิดชอบภาระงานบ้านซึ่งเดิมทำไปเรื่อยๆ ไม่รีบร้อนเพราะมีเวลาทั้งวัน แต่ในปัจจุบันมีการปรับเปลี่ยนชีวิตใหม่จัดสรรเวลาให้ได้รับประโยชน์มากที่สุด กระตือรือร้นที่จะทำงาน เริ่มวางระบบให้กับตัวเอง เช่น ในตอนเช้าจะรีบทำงานให้เรียบร้อยเพื่อจะได้มาทำงานที่รับมา พร้อมทั้งได้กำหนดหรือแบ่งเวลาว่าแต่ละช่วงจะทำอะไรจะพักในช่วงไหน เป็นต้น

2.1.8 ช่วยทำให้การแบ่งงานระหว่างชาย-หญิง มีความเสมอภาคมากขึ้น ในครอบครัวที่เคยปฏิบัติอยู่เปลี่ยนไป ซึ่งการเปลี่ยนจะเป็นลักษณะเป็นการปรับตัวเพื่อให้สอดคล้องกับวิถีชีวิตใหม่ ผู้หญิงลดบทบาทในด้านแรงงานการเกษตรจะเอาเวลาส่วนใหญ่มารับมาทำเพราะถือว่าเป็นรายได้หลักส่วนหนึ่งของครอบครัว ถ้าแรงงานด้านการเกษตรไม่พอก็จะจ้างแรงงานแทน ยกเว้นกลุ่มที่ทำเป็นงานอดิเรกหรือเป็นเพียงรายได้เสริม เมื่อถึงฤดูทำนาก็จะหยุด

รับงานชั่วคราวเพื่อไปช่วยครอบครัวทำนา-ทำไร่ เมื่อเสร็จสิ้นแล้วก็จะกลับมารับงานใหม่ และในปัจจุบันผู้ชายไม่ได้คาดหวังว่าผู้หญิงจะต้องมีบทบาทแม่บ้านอย่างสมบูรณ์เหมือนก่อนรับงาน ผู้ชายบางคนนอกจากจะช่วยแม่บ้านทำงานที่รับมาทำแล้วยังช่วยทำอาหาร หรืองานบ้านบางอย่าง และในหมู่บ้านก็จะมีร้านค้าที่ขายอาหารหรือมีรถเร่ขายอาหารสำเร็จรูป ซึ่งลดภาระของแม่บ้านได้ เมื่อมีการสอบถามถึงภาระงานที่เพิ่มขึ้นทุกคนไม่หนักใจและไม่คิดว่าเป็นภาระหนักที่รับไม่ได้

2.2 ข้อเสียของการจ้างงานนอกระบบในรูปของการรับงานไปทำที่บ้าน

2.2.1 ผู้รับงานไปทำที่บ้านไม่ได้รับสวัสดิการแรงงาน เนื่องจากการจ้างงานนอกระบบยังไม่ได้รับการคุ้มครองจากกฎหมายแรงงาน ทำให้ผู้รับงานไปทำที่บ้านไม่ได้รับสวัสดิการแรงงานใดๆ จากผู้ว่าจ้าง นอกจากค่าจ้างแรงงานเท่านั้น ตรงจุดนี้อาจถือว่าผู้รับงานไปทำที่บ้านไม่ได้รับความยุติธรรมเพราะโดยแท้จริงแล้วชาวบ้านกลุ่มนี้ก็เป็น "ผู้ขายแรงงาน" ไม่ต่างไปจากคนงานที่ทำงานอยู่ในโรงงานและสถานประกอบการต่างๆ เพียงแต่ว่าคนเหล่านี้รับงานมาทำที่บ้านนอกโรงงานและสถานประกอบการเท่านั้น ดังนั้นการไม่ได้รับการคุ้มครองและได้รับสวัสดิการแรงงานจึงเป็นเรื่องที่ไม่ยุติธรรม จากกรณีศึกษาที่นำเสนอข้างต้นจะเห็นว่าผู้รับงานไปทำที่บ้านต้องรับผิดชอบช่วยเหลือตัวเองในยามเจ็บป่วย และไม่สามารถไปเรียกร้องสิทธิใดๆ จากผู้ว่าจ้างได้ เพราะไม่มีกฎหมายรองรับ อย่างไรก็ตามมีบางกรณีเหมือนกันที่ผู้ว่าจ้างให้การช่วยเหลือผู้รับงานไปทำที่บ้านแต่มีส่วนน้อย หากพิจารณาในภาพรวมของการจ้างงานนอกระบบทั้งหมด

2.2.2 การทำงานภายใต้การจ้างงานนอกระบบก่อให้เกิดผลกระทบต่อสุขภาพ ผู้รับงานไปทำที่บ้านส่วนใหญ่เป็นผู้มีอายุ 30 ปีขึ้นไป ซึ่งถือว่าเป็นช่วงที่สุขภาพเริ่มจะเสื่อมถอย การที่ต้องนั่งทำงานติดต่อกันหลายชั่วโมง กินอาหารไม่เป็นเวลา ทำให้เกิดอาการปวดหลัง โรคกระเพาะหรือปัญหาทางด้านโภชนาการ งานบางอย่างต้องใช้สายตาเพ่งในการทำงานตลอดเวลา เช่น การทอผ้า เป็นต้น ทำให้ผู้รับงานมีปัญหาเกี่ยวกับสายตา งานบางอย่างผู้รับงานต้องนั่งทำงานอยู่ท่ามกลางฝุ่นละออง และสถานที่ทำงานไม่มีอากาศถ่ายเทที่ดี ทำให้ต้องหายใจสูดฝุ่นละอองเข้าสู่ระบบทางเดินหายใจตลอดเวลา เช่น งานยัดนุ่นที่นอนและหมอน เป็นต้น แม้ผู้รับงานจะแก้ปัญหาโดยใช้ผ้าปิดปาก จมูก ก็ช่วยลดปริมาณฝุ่นที่สูดเข้าสู่ปอดได้บางส่วนเท่านั้น จากการสัมภาษณ์จึงพบว่าผู้รับงานมักมีการแพ้ฝุ่นละอองหรือไม่ก็มีปัญหาเกี่ยวกับระบบทางเดินหายใจ นอกจากนี้ในการทำงานที่ต้องใช้สารเคมี สี กาว ผู้รับงานก็ต้องสูดดมกลิ่นและสัมผัสกับสารเคมีตลอดเวลาที่ทำงาน ซึ่งนับว่ามีผลเสียต่อสุขภาพของผู้รับงานอย่างยิ่ง

2.2.3 ผู้รับงานไปทำที่บ้านขาดอำนาจการต่อรองกับผู้ว่าจ้าง ดังได้กล่าวมาแล้วว่าการจ้างงานนอกระบบไม่ได้อยู่ภายใต้การคุ้มครองของกฎหมายแรงงาน แม้จะถูกเอาเปรียบในเรื่องค่าจ้างหรือสวัสดิการ ผู้รับงานก็ไม่มีช่องทางที่จะไปร้องเรียนกับหน่วยงานใด ประกอบกับ

ระดับการศึกษาและข้อมูลข่าวสารที่จำกัด ทำให้ผู้รับงานตกอยู่ในฐานะที่ต้องจำยอม นอกจากนี้ผู้รับงานไม่ได้เป็นเจ้าของทุนไม่มีความรอบรู้ในเรื่องตลาดและราคา ตลอดจนการติดต่อกับหน่วยงานของทางราชการเท่ากับผู้ว่าจ้างทำให้ผู้รับงานตกอยู่ในภาวะเสียเปรียบและขาดพลังในการต่อรองและยิ่งในชนบทมีคนว่างงานและต้องการงานทำจำนวนมาก ทำให้ผู้ว่าจ้างใช้เป็นเครื่องมือที่จะกดค่าจ้างแรงงานหรือต่อรองกับผู้รับงานที่เสนอขอเรียกร้องใดๆ ขึ้นมา เช่น หากผู้รับงานเรียกร้องขอขึ้นค่าจ้างแรงงาน ผู้ว่าจ้างอาจจะใช้วิธีบอกเลิกจ้าง หรือไปจ้างแรงงานชาวบ้านในหมู่บ้านอื่นแทน เป็นต้น

2.2.4 การมีส่วนร่วมในกิจกรรมของชุมชนมีน้อยลง เพราะเหตุว่าผู้รับงานต้องใช้เวลาส่วนใหญ่ทำงานที่รับมาให้เสร็จตามกำหนด ดังนั้นการเข้าร่วมกิจกรรมของชุมชนก็มีน้อยลงซึ่งอาจมีผลให้ความผูกพันเชิงสังคมและการทำงานเพื่อส่วนรวมเริ่มมีความสำคัญน้อยลง ดังนั้นการพัฒนาชุมชนที่ต้องอาศัยความร่วมมือร่วมใจของคนชุมชนอาจจะทำได้ยากลำบากมากขึ้น เพราะสมาชิกของชุมชนยังอยู่กับการทำงานของตนเองเป็นหลัก

3. ข้อเสนอแนะจากผู้รับงานมาทำที่บ้านต่อหน่วยงานรัฐ

จากข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์ผู้รับงานมาทำที่บ้านและหัวหน้าสาย ซึ่งเป็นข้อเสนอต่อหน่วยงานรัฐที่เกี่ยวข้องเป็นข้อมูลที่พอสรุปได้ดังนี้

3.1 ในเรื่องค่าจ้าง อยากให้หน่วยงานรัฐเข้ามาเป็นหน่วยงานกลางในการดูแลและเรื่องค่าจ้างอย่างเป็นธรรม

3.2 ในเรื่องของสุขภาพ อยากได้รับการดูแลเกี่ยวกับวัสดุหรือสารต่างๆ ที่โรงงานนำมาให้ชาวบ้านทำว่าปลอดภัยต่อสุขภาพของผู้รับงาน ตลอดจนการบริการรักษาพยาบาลในรูปแบบต่างๆ เช่น ประกันสุขภาพหรือการบริการตรวจเช็คร่างกายทุกปี

3.3 สนับสนุนอุปกรณ์การผลิตที่มีราคาสูง เช่น จักรเย็บผ้า

3.4 สร้างงาน / อาชีพ เพื่อให้เกิดทางเลือกที่หลากหลายในการประกอบอาชีพในชุมชน

3.5 ยกกระดับผู้รับงานมาทำที่บ้านให้เป็นผู้ประกอบการ ตลอดจนฝึกอบรมทักษะและเทคนิคต่างๆ

3.6 ตรวจสอบข้อเท็จจริงเกี่ยวกับการที่ชาวบ้านถูกหักภาษี ณ ที่จ่าย เนื่องจากรายได้ที่ชาวบ้านได้รับน้อยอยู่แล้ว และยังถูกหักภาษีโดยไม่ได้รับประโยชน์จากภาษีที่ถูกหัก

3.7 พัฒนาระบบสาธารณูปโภค เพื่อให้การติดต่อสื่อสารกับภายนอกสะดวกและรวดเร็ว

4. ข้อเสนอแนะนโยบาย

จากการวิเคราะห์ข้อมูลที่ได้นำเสนอเป็นผลการวิจัยดังรายละเอียดข้างต้น คณะผู้วิจัย
ใคร่ขอเสนอแนะดังนี้

1. **ควรที่จะมีการดำเนินการให้แรงงานที่รับงานไปทำที่บ้านได้รับการคุ้มครอง
ตามกฎหมาย** เพื่อให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องสามารถดำเนินงานในส่วนที่เกี่ยวกับการคุ้มครอง
แรงงาน โดยเฉพาะอย่างยิ่งในเรื่องของค่าจ้างและสวัสดิการแรงงานแก่ผู้รับงานไปทำที่บ้านได้
ทั้งนี้เพื่อให้ "ผู้ใช้แรงงาน" กลุ่มนี้ได้รับความยุติธรรมเหมือนกับ "ผู้ใช้แรงงาน" ในระบบโรงงานและ
ยังช่วยลดการเอารัดเอาเปรียบของผู้ว่าจ้างด้วย

2. **ควรจัดให้มีการจัดองค์กรของผู้รับงานไปทำที่บ้านในรูปของกลุ่มหรือ
องค์กรในลักษณะอื่นใด** เพื่อให้ผู้รับงานไปทำที่บ้านสามารถรวมตัวช่วยกันบริหารจัดการกลุ่ม
และองค์กรของตนเอง เพื่อสร้างพลังต่อรองกับผู้ว่าจ้าง หรือร่วมทุนกันประกอบกิจกรรมในเชิง
ธุรกิจเพื่อหารายได้ให้แก่กลุ่มและแบ่งปันผลประโยชน์ให้แก่สมาชิกแทนที่จะพึ่งพิงทุนจากนายทุน
ภายนอกเท่านั้น การรวมกลุ่มร่วมทุนกันดังกล่าวนี้จะช่วยให้ชาวบ้านเปลี่ยนสถานภาพจาก "ผู้ขาย
แรงงาน" ทำงานตามสั่ง มาเป็นเจ้าของกิจการรวมกันดำเนินงานเพื่อผลประโยชน์ของกลุ่มและ
ชุมชนของตนเอง

3. **หน่วยงานที่เกี่ยวข้องโดยเฉพาะกระทรวงแรงงานและสวัสดิการสังคม ควร
ให้การสนับสนุนกลุ่มหรือองค์กรชาวบ้าน** ในด้านการฝึกอบรมเพื่อพัฒนาฝีมือแรงงาน การให้
ข้อมูลข่าวสารที่จำเป็นต่อการดำเนินกิจกรรมของกลุ่มหรือองค์กร เช่น แหล่งเงินทุน ตลาด และ
ราคาสินค้า เป็นต้น และที่สำคัญคือทำให้ความรู้เกี่ยวกับการบริหารจัดการ กฎหมายแรงงาน
ภาวะสุขภาพและสภาพแวดล้อมในการทำงานเพื่อให้ชาวบ้านมีความเข้าใจเกี่ยวกับสิทธิหน้าที่
และความรับผิดชอบของตนเองตามกฎหมายแรงงาน มีความรู้ความสามารถในเชิงการบริหาร
จัดการ และรู้จักป้องกันและรักษาสุขภาพของตนเองให้เป็นปกติในระหว่างการทำงาน

4. **ควรจัดให้มีเจ้าหน้าที่ประสานงานแรงงานชุมชน** เพื่อเป็นสื่อกลางในการให้
ความรู้ ให้ข่าวสารแก่ชาวบ้านและจัดกิจกรรมในระดับชุมชนตามภาระหน้าที่ของกระทรวงแรงงาน
และสวัสดิการสังคม นอกจากนี้ยังอาจทำหน้าที่เก็บรวบรวมข้อมูลในระดับชุมชนเพื่อทราบความ
เคลื่อนไหวเกี่ยวกับแรงงานของชุมชนด้วย ซึ่งข้อมูลดังกล่าวนี้จะประโยชน์ต่อการวางแผนหรือ
การกำหนดนโยบายเกี่ยวกับแรงงานและสวัสดิการสังคมได้อย่างดียิ่ง